

„Dă-mi, te rog, mai repede o palmă... Vreau să joc!”

E limpede că Alexander Hausvater, regizorul acestui spectacol, a citit mult și cu folos nu doar opera lui Andreev, ci și numeroasele eseuri și studii care s-au scris despre această operă, pe nedrept prea puțin cunoscută în România.

Ideea „hiperbolei baroce” l-o fi ispitit, desigur, ca să nu mai vorbim de interesul special pentru culori, cu infinitele lor semnificații – ceață galbenă, moarte albă, răs roșu – când este vorba despre un scriitor cu un formidabil simț al culorii, atât de sensibil traduse în convingătoare imagini scenice, și, nu în ultimul rând, acea emoție marcată uneori de o tentă ușor bolnăvicioasă și o tensiune ideatică și emoțională extrem de greu de sădit în cuvintele-replici și în ființa actorului...

Pictorul-scenograf, de data aceasta o artistă cu o vocație specială pentru expresionism, Vioara Bara, a gândit și a creat un cadru de certă expresivitate, o lume a cercului în care, în spatele luminilor strălucitoare, a „focului bengal și a tremoloului de la orchestră”, a veseliei debordante, aflăm existența tăcută a lacrimii, tristețea unei vieți dure și pline de renunțări, o lume pestriță, nu o dată mocnind de vicii și sfârșind adevsea tragic. În scenă intră și ies, într-o ordine bine dirijată, clovnii (cu rol de *raisonneuri*, atenți la tot ce se petrece în... arena cercului și, mai ales, în culise), trapeziști, dresori, jochei, dansatoare, balerine, circari de tot felul...

Pasiuni mocnite, refulări, complexe de tot felul, vicii ascunse, vise spulberate, dezamăgiri se ascund aici sub costume colorate și de tot străine, sub măști de tot felul sau sub grimă groasă... și sigur, sub râsul zgomotos. Numai sufletele, ele sunt mai greu, dacă nu imposibil, de ascuns... căci de uitare nici nu poate fi vorba...

Regizorul și scenografa, de comun acord, dar, mai ales în conformitate cu viziunea lor asupra spectacolului, au renunțat la decorul sărăcăcios al cercului de mână a doua al lui *papa Briquet*, sugerat în mod expres de autor. Ei au adus în scenă, nu lux, ci decența lustruită a artiștilor faimoși odată, acum într-o etapă de sărăcie și cumva de decădere, de îmbătrânire și oboseală fizică și psihică. Aparențele totuși trebuie salvate cu demnitate... dar și cu un efort care costă...

În acest spațiu, prin urmare, din care nu lipsesc muzicile antrenante, dansurile și giumbușlucurile, clovnii veseli-triști și luminile strălucitoare, vor evolua, ca într-un alt fel de azil de noapte, personajele dramei ***Cel care primește palme***, ce ne vor păcăli un ceas și jumătate cum că sunt nepăsători, egoiști, ingrați și indiferenți, ca mai toți artiștii, pentru ca apoi să ne tulbure și să ne răscolească rapid cu actele lor curajoase și lipsite de bănuita lașitate.

În deplin acord cu Andreev, regizorul Hausvater sondează atent complicatele stări sufletești ale circarilor – și nu numai – dar nu insistă excesiv pe asta, continuând să relateze pasionanta poveste (și s-o facă astfel pe gustul sau și pe gustul iubitorilor de telenovele în serie...). Nu cred că un regizor greșește, ci dimpotrivă, atunci când, sondând cât de cât publicul, i se adresează astfel, nu coborând ștacheta, ci încercând să învelească pilula amăruie într-un plăcut strat de ciocolată, și, de ce nu, învelită în staniol argintiu, făcând-o pur și simplu ingurgitabilă. Așadar, ne aflăm în fața unui spectacol care nu-l trădează întru totul pe autor, ci încearcă să-l „citească” cu ochii spectatorilor de azi, mai grăbiți să afle din calculator informații rapide, decât să citească în tihnă tomuri groase...

Dacă vorbim de actori, nu pot să nu observ că în actuala trupă orădeană regizorul nu avea, categoric, interpreții potriviți pentru rolurile bătrânilor. Poate doar dacă s-ar fi gândit să recurgă la maeștri – care nu înțeleg de ce nu mai sunt

solicitați – actorii pensionari Ion Măinea și Eugen Țugulea. Așadar, nu voi spune decât că, deși au încercat, cu profesionalism, nici Daniel Vulcu, nici Petre Panait nu au reușit să mă convingă, pe mine, cel puțin, că ar avea ceva comun, nici fizic, dar mai ales nici sufletește, cu bătrânul și hârșăitul Briquet, cel dintâi, și chiar mai puțin cu Conteles Mancini, cel de-al doilea. Este încă o dovadă că poți strica, mai degrabă decât să ridici valoric un actor, distribuindu-l nepotrivit. Aș putea exemplifica pe larg, analizând minuțios relația fiecăruia cu celelalte personaje, dar n-o s-o fac în spațiul unei cronici, mai ales că de evoluția personajelor și de distribuție nu cei doi actori se fac vinovați. Sau nu numai... Despre cum sunt distribuți azi actorii unei trupe, despre atenția cu care CINEVA ar fi dator să le urmărească evoluția, în condițiile în care repertoriul se alcătuiește, ca într-un joc de *puzzle*, din propunerile regizorilor colaboratori, s-ar putea și ar fi necesară o discuție mai amplă... dar, poate, cine știe, o să scriu chiar eu într-o bună zi despre asta.

Și, dacă tot sunt la capitolul nedumeriri, aș mai observa evoluția nefirească a personajului misterios în piesă, dar destul de banal adus în spectacol, Baronul Regnard. Ion Abrudan este, cum știm, un actor extrem de serios și docil, în sensul de disciplinat, nu că ar fi lipsit de idei și atitudine, așa încât reproșurile se adresează mai degrabă regizorului. La ce mă refer? Ei bine, în aparițiile sale desăvârșit cavalierești (care o amuză dar o și agasează pe Consuella), cu flori și insistență, el pare mai degrabă genul de bogătaș căruia nu i-a refuzat niciodată nimic, de-a lungul unei vieți de huzur, cu bani reușind să cumpere totul (vezi perechea TV Irinel Columbeanu–Monica Gabor). Dacă nu ghicim totuși, dincolo de aparențe, patima surdă, răvășitoare a omului trecut de prima tinerețe, îndrăgostit nebunește de această fermecătoare... Lolită, sinuciderea lui din final pare aproape un accident. În rest, nu am a-i reproșa actorului decât această apatie dirijată.

În rolul jocheului Bezano, Andrian Locovei mi s-a părut mult mai aproape atât de personaj, cât și de viziunea regizorului. Într-o foarte bună formă fizică,

cățărându-se cu ușurință (deși jocheul nu e și trapezist), dansând cu pricepere și cu talent, convinge mai ales prin focul privirii, prin gesturile mici, aparent neînsemnate, prin forța cu care își impune părerile, prin felul discret, dar aproape agresiv cu care se apropie de Consuella sau se îndepărtează de Zinida. E ca un vulcan gata să irumpă, căruia îi adaugă și puțină nebulie... atâta cât trebuie...

Suzana Macovei este încă și mai convingătoare. Zinida ei are feminitate, e senzuală și în același timp extrem de vulnerabilă. Îmblânzitoarea leilor are privirea de oțel, dar lacrimile sincere de pe obrazul răvășit, suferința că nu-l poate „îmblânzi” și pe frumosul jocheu, care nu răspunde iubirii ei, emoționează cu siguranță. Actrița joacă inteligent și concentrat, cu puseuri de energie contaminantă, augmentate de timbrul special, tulburător, al glasului ei.

Șerban Borda construiește migălos și convingător unul dintre personajele dificile ale dramei: Domnul acela fără nume, cel care i-a furat totul lui... CEL: soție, operă, identitate, dar n-a putut șterge definitiv urmele „urâtului”, până și copilul noului cuplu semănând cu blestematul învins. Molatic, uleios, luând forma situației în care este pus, personajul creat de Borda este greu de uitat.

În rolul, nu ușor, al Consuellei, regizorul a avut curajul să distribuie o foarte tânără actriță, absolventă a primei promoții de actori școlțiți la Universitatea orădeană, a cărei „faimă” n-aș zice că este de invidiat. Totuși, actrița, fosta studentă a lui Dorel Vișan – una dintre cele mai bune din seria ei – a mai lucrat și cu alți regizori (cu Mihai Măniuțiu, de pildă) și acest lucru i-a folosit din plin. Ea a demonstrat o anume siguranță, asociind emoția cu tehnica profesionistului, chiar dacă începător. A trecut cu bine peste covârșitoarea emoție a unui debut-propriu-zis și a demonstrat că va fi actriță. Ea a jucat un rol apropiat de vârsta ei, dar dintr-un univers străin, rol pe care l-a recreat milimetru cu milimetru. A fost inegală, recunosc, dar îi acord tot creditul, nu doar pentru că mi-a fost studentă și o cunosc bine, ci și pentru că am încredere sinceră în talentul ei. Este foarte scenică, are o privire hipnotică și are darul rar de a „prinde” sala, așa că micile scăderi i le trec cu vederea. În plus, ea dă semne că e receptivă și că rolul ei va dobândi și mai multă siguranță și greutate de la o reprezentare la alta. Eu una îi urez mult noroc în carieră.

În rolul cel mai... cel, adică chiar CEL care primește palme, regizorul a apelat la unul dintre actorii cu care a mai colaborat excelent, Richard Balint. El nu avea chiar toate datele personajului, dar a știut unde să le caute și cum să și le apropie. Personajul său este o metaforă și, pentru un actor, e dificil să întruchipeze fără cusur... metafore. El a reușit, a jucat la o tensiune remarcabilă, nuanțat și modern, respingând orice urmă de edulcorare. Putea, la o adică, dar n-a făcut, cum spunea cineva, plastic, să ia un linguroi de miere înaintea replicilor hotărâtoare...

Structural, el și-a apropiat mai degrabă personajul de Kerjentev (din *Ideea*) riscând să piardă tot, chiar și viața, pentru a-și dobândi libertatea și a distruge rădăcinile minciunii compromițătoare. Se lasă el oare în mâna destinului sau mai degrabă îi forțează mâna? Regizorul nu-și silește publicul să gândească într-un anume fel și în aceasta chiar constă frumusețea acestui spectacol, pe bună dreptate îndelung aplaudat în seara premierei.

Teatrul de Stat din Oradea, Trupa „Iosif Vulcan” – Cel care primește palme de Leonid Andreev. Traducerea: Mircea Ștefănescu și Ludmila Vidrașcu. Direcția de scenă: Alexander Hausvater. Scenografia: Vioara Bara. Coregrafia: Adrian Ștefan. Cu: Mihaela Gherdan, Petre Panait, Richard Balint, Daniel Vulcu, Suzana Macovei, Andrian Locovei, Șerban Borda, Ion Abrudan, Sebastian Lupu, Ileana Iurciuc, Corina Cernea, Lucia Rogoz, Mirela Niță Lupu, Anca Sigmirean, Adela Lazăr, Anamaria Boruzs, Emil Sauciuc, Pavel Sârghi, Alexandru Rusu. Data premierei: 2 mai 2006.